

Houd tempo in de energietransitie

*NVDE - inventarisatie voorkomen vertraging energietransitie in demissionaire periode
Versie 12 juli 2023*

Onlangs hebben beide Kamers de aangepaste Klimaatwet aangenomen, waarin de doelen zijn aangescherpt in lijn met EU-wetgeving (-55 procent in 2030, klimaatneutraal in 2050). De NVDE heeft in kaart gebracht wat eventuele vertraging naar verwachting betekent. Bovendien laten wij zien welke wetgeving en beleidstrajecten door moeten gaan om burgers, werknemers, overheden, netbeheerders, bedrijven en energiecoöperaties zekerheid te bieden en het 'werk in uitvoering' niet te laten stagneren.

Klimaatdoelen

- De laatste Klimaat- en Energieverkenning van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) kwam op zo'n -45 procent CO₂ in 2030. Dit lijkt 'robuust', het gaat om staand beleid. Dit beleid is wel afhankelijk van de daadwerkelijke uitvoering, tegenvallers in de praktijk kunnen vertragend werken. Denk aan vertraging in de bouwfase door stikstofbelemmeringen.
- Een deel van het nieuwe beleid was daar nog niet in meegenomen, volgens het kabinet en de IBO-werkgroep levert dat nog eens zo'n -5 procentpunt. Dit is onzekerder want het gaat om zaken die nog door de Kamers moeten.
- Het voorjaarspakket met zo'n 120 maatregelen zou nog 22 Mton (10 procentpunt) opleveren. Dat is volledig onzeker want het gaat om nieuwe beleidsvoornemens.

Overstijgende thema's

- Wettelijke kaders en randvoorwaarden die op grote dossiers cruciaal zijn: onder meer de Energiewet, Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw), Nationaal Plan Energiesysteem, Programma Energiehoofdstructuur, MIEK, Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL). Daarnaast is de financiering van netbeheerders van essentieel belang, dit vraagt jaarlijks miljarden. Adequate en tijdige (dit jaar) extra financiering ondersteunt het realiseren van de energietransitie, verduurzaming van MKB en industrie en de woningbouwopgave.
- Klimaatfonds en hervorming SDE++: in het Klimaatfonds staan belangrijke investeringen klaar die vanaf 2024 in de Rijksbegroting moeten landen, onder meer voor energie-infrastructuur, vroege fase opschaling, laadinfrastructuur, het Nationaal Isolatieprogramma en de maatwerkafspraken in de industrie. De hervorming van de SDE++ (hekjes) is belangrijk voor opschaling van duurzame warmte en gassen.
- Kortere doorlooptijden zijn essentieel. Nu is grofweg sprake van 8 jaar praten, 2 jaar bouwen, bij energie-infra en bij duurzame energieprojecten. Met stikstof komt daar extra vertraging bij. Ook vanuit de EU is ingezet op radicale versnelling van vergunningverlening en is er de mogelijkheid om 'acceleration areas' aan te wijzen. Snelle implementatie van de RED3 moet doorgaan. Bovendien gaat er op lokaal niveau veel tijd verloren, waardoor onzekerheid voor omgeving en investeerder langer blijft duren.
- Beleid na 2030: mede door de lange doorlooptijden is het cruciaal om ook voorbij 2030 te kijken en daar beleid voor te maken. We zijn nog lang niet klaar in 2030. En ook om te zorgen dat de tussenstappen en bijvoorbeeld subsidies nu bijdragen aan gewenste eindbeeld. Denk onder meer aan CO₂-vrije flexibiliteit en opslag. Het NPE is daar heel goed begin voor, dat moet nu worden vertaald naar actie. De eerste stap daarvoor is het huidige proces te blijven volgen en daarna van concept naar definitief NPE te gaan.

Grote maatregelen die direct Mtonnen opleveren (en die we niet uit kunnen stellen)

- Aanscherping CO₂-heffing (industrie, 4 Mton)
- Programma Groen Gas (sectoroverstijgend, 3 Mton)
- Maatwerkafspraken (industrie, 2 Mton)
- Aanpassing energiebelasting (sectoroverstijgend, 1,2 Mton)
- Extra beleid zero-emissie mobiliteit, inclusief vlootnormering (mobiliteit, 1 Mton)
- Normering (hybride) warmtepompen (GO, 1 Mton)
- Vrachtwagenheffing (mobiliteit, 0,9 Mton)
- Aanscherping energiebesparingsplicht (sectoroverstijgend, 0,5 Mton)
- Aanvullende middelen ISDE (GO, 0,5 Mton)
- Normerende regeling werkgebonden personenmobiliteit (mobiliteit, 0,5 Mton)

Wetgeving en beleid waar tempo nodig blijft + consequenties van mogelijke vertraging

- **Energiewet**
 - Invoering: juli 2024
 - Uitstel wet = uitstel modernisering e- en gaswet, uitstel van oplossingen voor congestieproblemen (flexibiliteit, cable pooling, versnelling procedures), vertraging voor ondernemers om te verduurzamen, vertraging voor verduurzaming industrie. Daarnaast betreft de Energiewet voornamelijk een implementatiewet van Europese regelgeving.
- **Aanpassing SDE++ (hekjes/domeinen)**
 - Invoering: 2024
 - Uitstel = vertraging bij opschaling duurzame warmtebronnen door te weinig beschikbaar SDE-budget. Daarnaast is het belangrijk om de voorbereidingen voort te zetten voor de opvolging van de SDE++ voor wind- en zonne-energie.
- **Tijdelijke Wet Klimaatfonds (nu in EK)**
 - Invoering: 2023/2024
 - Van belang voor coördinatie en besteding van het Klimaatfonds.
 - Uitstel = oa vertraging bij opschaling energie-infrastructuur (elektriciteit, warmte, laadinfra, waterstof), waaronder offshore waterstofnetwerk en -opslag, vroege fase opschaling, Nationaal Isolatieprogramma, ISDE, SVVE, Actieprogramma Slim Laden, etc.
- **Nationaal Programma Energiesysteem, Programma Energie Hoofdstructuur, MIEK, LAN**
 - Invoering: 2023
 - Uitstel = vertraging in infrastructuur en aanwijzen locaties, vertraging in aanpak van netcongestie, belemmering voor verduurzaming van de vraag in de industrie (ontwikkeling vraag én aanbod van hernieuwbare energie)
- **Doorlooptijden en wettelijke versnellingsopties, dit gaat concreet om:**
 - Wijziging van de Omgevingswet (voor versnelling voorfase, juridisch vastleggen 'public overriding interest' en evt. aangescherpte maximale termijn (2 jaar))
 - Wijziging van de Energiewet (zodat meer duurzame energieprojecten in aanmerking komen voor RCR en PCR-procedure)
 - Wijziging van de Awb om bezwaar- en beroepsprocedures ter versnellen (o.a. vanuit RUG-rapport)
 - Voorstellen op Amvb-niveau (met name vergunningvrij maken van kleine bouwwerken / projecten), waaronder kleine trafohuisjes.
- **Financiering netbeheerders / afsprakenkader**
 - Indien dit vertraging oploopt, heeft dat impact op de investeringen van de netbeheerder de jaren erna. Dat kan een na-ijlend effect hebben. Opschaling is vereist om woningbouw, klimaat, etc. te kunnen faciliteren.

Energieproductie en -infra

- Tenders Wind op Zee + netuitbreidingen en stopcontact op zee
 - Uitstel = vertraging wind op zee, vertraging verduurzaming elektriciteit en industrie, schadelijk voor investeringsklimaat
- Subsidieregeling opschaling hernieuwbare waterstofproductie via elektrolyse + Uitvoering tenders Waterstof op zee + aanleg van de benodigde offshore waterstofinfrastructuur
 - Uitstel = vertraging opschaling elektrolyzers en daarmee groene waterstofproductie in NL. De doelstelling is 500 MW in 2025 en 3-4 GW in 2030.
- Kamerbrief Waterstofnetwerk
 - Uitstel = vertraging bij aanwijzing aan Gasunie en toekennen gebudgetteerde middelen voor het uitrollen van het onshore waterstofnetwerk (backbone)
- Bijmengverplichting groen gas (en bijbehorend opschalingsprogramma)
 - Invoering: 2026
 - Uitstel = vertraging in invoering, voorbereidingen en doelbereik 2030. Het totaalpakket levert 3 Mton in 2030 op. Bij de uitwerking van het wetsvoorstel is het belangrijk oog te hebben voor haalbaarheid, uitvoerbaarheid en de duurzaamheid in de keten

Gebouwde Omgeving

- Wet Gemeentelijke instrumenten Warmtetransitie (Wgiw)
 - Invoering: 2024
 - Uitstel wet = uitstel toolkit voor gemeenten om wijken te verduurzamen
 - De wet regelt de bevoegdheid tot het stellen van lokale regels om de transitie in de gebouwde omgeving naar duurzame alternatieven tot uitvoering te brengen. Het gaat daarbij om wijzigingen van de Omgevingswet en de Gaswet. De kern is dat gemeenten het recht krijgen wijken af te sluiten van het aardgasnet. Ambitie is om de wet per 1 januari, maar ten minste per 1 juli 2024 in te voeren. Uitstel zou betekenen bewoners van een wijk waar bijvoorbeeld een warmtenet gepland is minder noodzaak kunnen ervaren om een gesloten net worden op dat net. Daarnaast wordt de kans op een sluitende businesscase voor ontwikkelaars kleiner.

- Wet afbouw salderingsregeling (nu in EK)
 - Uitstel wet = vergroten ongelijke verdeling tussen huishoudens met en zonder panelen, overstimulering, vergroot congestieproblemen op het laagspanningsnet, onzekerheid voor huishoudens ivm onduidelijkheid. Daarbij maken we de kanttekening dat het onderdeel in het wetsvoorstel dat de terugleververgoeding voor overtollige zonne-energie op ten minste 80 procent bepaalt de prikkel tot eigen verbruik verkleint en de impact van de wet vermindert op de ongelijke verdeling tussen huishoudens met en zonder panelen. Dit zou moeten worden aangepast.
- Aanpassing Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) en Wijziging Besluit kwaliteit leefomgeving
 - Introduceert de bevoegdheid voor gemeenten om bij maatwerk te bepalen dat de daken van bestaande utiliteitsgebouwen met gebruiksoppervlakte meer dan 250m² gebruikt worden voor de opwek van hernieuwbare energie/ zon op dak tot het totale dakoppervlak.
- Normering warmteinstallaties grondgebonden woningbouw
 - Uitstel = onzekerheid voor huishoudens en markt (stop&go effect), doel van 1 Mton uitstootreductie in 2030 (KEV-geagendeerd) onder druk, alsmede de ambitie van 1 miljoen geïnstalleerde (hybride) warmtepompen in 2030 waaraan de markt zich heeft gecommitteerd via het actieprogramma (hybride) warmtepompen.
- Aanpassing energiebelasting
 - Uitstel = sectoroverstijgend 1,2 Mton onder druk, ook effect in industrie.
- Differentiatie leennormen hypotheek
- Aanvullende middelen ISDE-budget tot 2030
 - 0,5 Mton (voorjaarspakket, deels uit RRF), voorkom onzekerheid voor huishoudens.
- Normering huursector
 - Verbod op verhuur van woningen met label E,F en G per 2029 en vanaf 2029 direct naar de isolatiestandaard te isoleren bij grootschalige renovatie). Biedt meer zekerheid om de doelen in 2030 te halen.
- Normering utiliteitsbouw
 - Slechte labels in de utiliteitsbouw worden versneld uitgefaseerd. De slechtste 15 procent per gebruiksfunctie (gemiddeld EFG) eind 2026 en de volgende 10 procent (gemiddeld D) eind 2029. Dit is aanvullend ten opzichte van de bestaande label C verplichting bij kantoren (ambitie ligt hoger dan EPBD IV op dit moment). Voorkom uitstel en onzekerheid bij gebouweigenaren en hun huurders.

Industrie

- Afnameverplichting groene waterstof
 - Moet doorgaan ivm EU-ratificatie, implementatie belangrijk ivm investeringszekerheid.
- Maatwerkafspraken
 - Uitstel = uitstootreductie 20 grootste uitstoters vertraagd tot na 2030, klimaatdoelen uit zicht, onduidelijkheid voor netbeheerders waar verzwaring nodig is en welke infra op welke plek nodig is, met vertraging van energie-infra tot gevolg.
- Aanscherpen CO₂-heffing industrie
 - Uitstel = geen tariefsverhoging en vermindering dispensatierechten. Voorjaarspakket: 4 Mton in 2030.
- Routekaart negatieve emissies
- CCS-projecten (Porthos en Aramis)

Mobiliteit

- Normerende regeling werkgebonden personenmobiliteit
 - Invoering: 2024
 - Uitstel = vertraging in terugdringen CO₂-uitstoot werkgerelateerd verkeer (0,5 Mton in 2030)
- Wetsvoorstel Vrachtwagenheffing en terugsluis
 - Invoering: 2026
 - Uitstel = 0,9 Mton in 2030, uitstel van prikkels om uitstoot per kilometer terug te dringen, uitstel van korting voor zero emissie trucks, uitstel van terugsluismiddelen voor de transportsector om te verduurzamen (€70 miljoen in 2024 en €100 miljoen in 2025).
- EV-beleid na 2025
 - Na 2025 lopen verschillende fiscale regelingen af, waardoor zelfs geen gewichtscorrectie in de MRB meer plaatsvindt. Hierdoor worden EV's zonder aanvullend beleid fiscaal zwaarder belast dan auto's met verbrandingsmotor. Met name door de 'dervingsdiscussie' stagneert beleid voor emissieloos vervoer. Bij de KEV zal dit najaar blijken dat extra beleid in mobiliteit noodzakelijk is.
- Betalen naar Gebruik
 - Uitstel = meer dan 1,5 Mton vanaf 2030, als de voorbereidingen vertragen komt invoering in 2030 in gevaar.
- Investeringen in laadinfrastructuur en slim laden
 - Onder meer het programma 'Slim laden voor iedereen', investeringen vanuit het Klimaatfonds in een basisnet logistiek laden, voorkomen vertraging zero-emissie zones.
- Verzorgingsplaats van de Toekomstbeleid
 - Uitstel = onduidelijkheid voor de markt en onzekerheid voor investeerders en netbeheerders over snel-laden langs de snelweg.